ФОП ЛУНЯЧЕК ВАДИМ ЕДУАРДОВИЧ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Керівник проєкту
«Professional Development»

Вадим ЛУНЯЧЕК
31.08.2026

ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти
«ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИЯВЛЕННЯ ТА ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ»

Харків – 2026

Розробники: Бровдій А.М., кандидат юридичних наук, доцент.

Напрям підвищення кваліфікації: загальні та професійні компетентності, визначені у затверджених державних стандартах, що пов'язані із формуванням здатності створення безпечного освітнього середовища, вільного від булінгу, виявлення фактів булінгу та притягнення до відповідальності винних у вчиненні цього правопорушення.

Розроблено з врахуванням типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації керівників закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.10.2022 № 905); Типова програма підвищення кваліфікації педагогів і керівників (директорів) закладів загальної середньої освіти зі створення безпечного і здорового освітнього середовища в закладі освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 18.12.2024 №1759); а також відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», зокрема щодо визначених у них загальних і професійних компетентностей.

Термін дії програми: з 01.09.2026 р. до 31.08.2031 року.

Рецензенти:

1. **Сорочан Тамара**, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освіти дорослих і цифрових технологій ДЗВО «Університет менеджменту освіти» напн України.
2. **Ткачова Наталія**, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інноваційної педагогіки, освітніх трансформацій і лідерства ННІ «Академія вчительства» ХНУ імені В. Н. Каразіна.

©Бровдій А.М., 2026

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Порушення прав дитини, як особистих немайнових так і майнових, зокрема що відбуваються у форму цькування, може мати значні негативні наслідки в процесі її подальшого розвитку та становлення як особистості та професіонала. У зв'язку з цим, важливого значення набуває необхідність створення безпечного освітнього середовища, що, окрім іншого, повинно бути вільним від булінгу, забезпечити формування навичок виявлення і протидії булінгу в закладах освіти. Зазначена необхідність також не виключається і в межах онлайн навчання, що пов’язано в першу чергу з необхідністю формування підґрунтя для забезпечення формування у учнів вільної від порушення прав поведінки у кіберпросторі.

З урахуванням вказаного необхідно забезпечити належний рівень готовності учасників освітнього процесу до формування безпечного освітнього середовища, правильного реагування на факти булінгу, що можуть виникати серед учасників освітнього процесу, визначення ознак булінгу та видів діянь, які можуть кваліфікуватись як булінг, навичок виявлення і протидії булінгу, створення відповідних локальних актів та формування нетерпимості до порушень прав учасників освітнього процесу в закладі освіти, зокрема і до булінгу, що є адміністративним правопорушенням.

У зв’язку з цим виникає потреба у цілеспрямованому підвищенні кваліфікації педагогічних працівників ЗЗСО, спрямованому на розвиток компетентностей для забезпечення цього процесу.

Запропонована програма підвищення кваліфікації є актуальною, оскільки враховує сучасні вимоги забезпечення формування безпечного освітнього середовища в закладах освіти. В програм розглядається булінг, як адміністративне правопорушення, визначаються способи реагування на факти булінгу, а також особливості процесу притягнення до відповідальності винних осіб у вчинення цього правопорушення, права і обов’язки учасників освітнього процесу та інших уповноважених осіб у про булінг та протидію булінгу. Отримані компетентності забезпечать готовність працівників ЗЗСО до створення нетолерантного до порушень прав учасників освітнього процесу середовища, визначення відповідних діянь як таких, які є підставою для притягнення осіб до відповідальності за вчинення булінгу, правильного реагування на факти булінгу в закладах освіти, розробки локальних актів, передбачених законодавством, необхідних для забезпечення необхідних прав та формування безпечного освітнього середовища вільного від булінгу.

Цільова група: керівники, заступники керівників, вчителі ЗЗСО, батьки.

©Бровдій А.М., 2026

Обсяг (тривалість): 3 години / 0,1 кредит ЄКТС.

Особливості реалізації програми: реалізація програми здійснюється з урахуванням сучасних підходів до формування компетентності у сфері забезпечення безпечного освітнього середовища, вільного від булінгу, відповідно до вимог законодавства України. До реалізації програми залучаються фахівці, які мають відповідну професійну підготовку та практичний досвід у нормативному забезпеченні діяльності закладів освіти.

Програма вміщує теоретичну та практичну складову, що забезпечує отримання необхідних навичок для формування системи забезпечення академічної доброчесності в закладі освіти та нетолерантного до проявів недоброчесності освітнього середовища, а також розуміння новел законодавства України у цій сфері.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна.

Мета підвищення кваліфікації: формування готовності учасників освітнього процесу ЗЗСО до створення безпечного освітнього середовища та правильного реагування на факти булінгу, визначення діянь, які можуть кваліфікуватись як булінг, визначення прав та обов’язків осіб у справах про булінг.

Завдання підвищення кваліфікації:

формування розуміння щодо особливостей формування та забезпечення безпечного освітнього середовища, як основи запобігання та протидії булінгу в закладах освіти, розробки у зв'язку з цим локальних актів;

формування знань у сфері відповідальності за вчинення булінгу, як адміністративного правопорушення, визначення ознак цього порушення та його складу відповідно до законодавства;

удосконалення навичок реагування на факти вчинення булінгу та особливостей процедури притягнення до відповідальності винних осіб та наслідки такої діяльності;

формування знань щодо прав, обов’язків і повноважень осіб у справах про булінг.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

Удосконалення раніше набутих та формування нових компетентностей керівників та заступників керівників, а також педагогічних працівників ЗЗСО:

А2.5 Здатність формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти.

Б1.4 Здатність формувати спільноту здобувачів освіти у якій поважають враховують права кожного.

Б2.3 Здатність конструктивно й безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу.

©Бровдій А.М., 2026

В1.3 Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного здобувача освіти з урахуванням вікових та інших індивідуальних особливостей

В2.1. Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу.

Розвиток зазначених компетентностей забезпечує готовність педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти до створення ефективної системи виявлення та протидії булінгу в закладах освіти та формування безпечного освітнього середовища, вільного від булінгу, відповідно до вимог чинного законодавства України.

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

За результатами навчання слухачі оволодіють знаннями про:

систему нормативно-правових актів, які регулюють діяльність у сфері виявлення та протидії булінгу та притягнення до відповідальності зв вчинені факти булінгу;

перелік локальних актів, які необхідні для забезпечення формування системи протидії булінгу;

булінг, як адміністративне правопорушення;

права, обов'язки і відповідальність осіб у справах про булінг.

Слухачі набудуть (удосконалять) уміння, навички та способи діяльності щодо:

формування безпечного освітнього середовища, вільного від цькування;

порядок реагування на заяви про булінг в закладі освіти;

визначення діянь учасників освітнього процесу які мають ознаки булінгу, відповідно до чинного законодавства України;

формування системи нормативно-правових актів у сфері виявлення і протидії булінгу.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Оцінювання результатів навчання здійснюється на засадах об'єктивності, прозорості та відповідності очікуваним результатам навчання.

Оцінювання результатів навчання в межах програми підвищення кваліфікації здійснюється з метою визначення рівня сформованості компетентностей слухачів. Підтвердження результатів навчання відбувається за умови виконання тестових завдань для перевірки теоретичних знань (прохідний бал — виконання тестових завдань 70%).

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат відповідно до встановленого зразка обсягом 3 години / 0,1 кредит ЄКТС.

Вартість: 200 грн.

©Бровдій А.М., 2026

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено розвиток визначених програмою компетентностей педагогічних працівників, щодо особливостей правового регулювання виявлення та протидії булінгу в закладах освіти.

Семінар охоплює не тільки теоретичні а й практичні аспекти діяльності учасників освітнього процесу у цій сфері та створення сприятливих умов для розвитку нетолерантного ставлення до фактів булінгу у закладах освіти.

Зміст програми складається із чотирьох взаємопов'язаних питань, що розкривають законодавчі вимоги виявлення та протидії булінгу в закладах освіти, притягнення до відповідальності, процедур реагування на порушення та наслідків таких порушень.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту програми становить 3 години. З них 90 хвилин – лекції; 60 хвилин – практичні заняття, 30 хвилин – контрольні заходи.

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	**Кількість годин**			**Усього (хв)**
	Лекції	**Практичні заняття**	**Контрольні заходи**	
1. Забезпечення безпечного освітнього середовища, як основи запобігання та протидії булінгу.	10			10
2.Булінг, як адміністративне правопорушення.	30	20		50
3. Порядок реагування на заяви про булінг.	25	20		45
4. Права, обов'язки і повноваження осіб у справах про булінг та протидії булінгу.	25	20		45
Підсумкові заходи			**30**	**30**
Разом	**90**	**60**	**30**	**180 (3 год)**

©Бровдій А.М., 2026

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Забезпечення безпечного освітнього середовища, як основи запобігання та протидії булінгу.

Перелік нормативно-правових актів, що регулюють порядок та умови формування безпечного освітнього середовища і відповідальність за булінг в закладах освіти. Тлумачення терміну «забезпечення безпечного освітнього середовища» в контексті запобігання та протидії булінгу в закладі освіти.

Тема 2. Булінг, як адміністративне правопорушення.

Визначення поняття булінгу як адміністративного правопорушення відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення. Визначення ознак булінгу. Визначення складу булінгу як адміністративного правопорушення: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єктивна сторона, суб'єкт. Діяння, що можуть кваліфікуватись як булінг. Докази у справах про факти булінгу. Відмінність булінгу від інших подібних правопорушень, за які можуть наставати інші види відповідальності. Покарання за булінг. Додаткові заходи впливу на булінг.

Тема 3. Порядок реагування на заяви про булінг.

Суб'єкти реагування на випадки булінгу. Дії керівника закладу освіти в разі отримання заяви про булінг. Порядок звернення до органів внутрішніх справ. Порядок розгляду заяв про булінг. Склад та мета діяльності комісії з розгляду випадків булінгу.

Тема 4. Права, обов'язки і повноваження осіб у справах про булінг та протидії булінгу.

Права та обов'язки здобувачів освіти. Права обов'язки та повноваження керівників закладів освіти. Права та обов'язки педагогічних працівників. Права та обов'язки батьків. Повноваження суб’єктів громадського нагляду. Повноваження засновника закладу освіти. Повноваження МОНУ, освітнього омбудсмена, психологічної служби та соціально-педагогічного патронату у системі освіти, державних органів, до сфери управління яких належать заклади освіти, органи місцевого самоврядування, районні міські ради.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Моделювання: розробка частини Порядку подання та розгляду (з дотриманням конфіденційності) заяв про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти;
2. Аналіз практичного кейсу: порядок дій у разі отримання заяви про булінг.
3. Вправа: оцінка наявності ознак булінгу в діянні особи та визначення виду порушення.

©Бровдій А.М., 2026

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Нормативно-правові документи

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 №8073-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8073-10#Text (дата звернення: 20.11.2026)
2. Порядок реагування на випадки булінгу (цькування), затверджений Наказом МОНУ від 28.12.2019 №1646 «Деякі питання реагування на випадку булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-20#Text (дата звернення: 20.11.2026)
3. Порядок застосування заходів виховного впливу, затверджений Наказом МОНУ від 28 грудня 2019 №1646 «Деякі питання реагування на випадку булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0112-20#Text (дата звернення: 20.11.2026)
4. Про затвердження плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладах освіти: Наказ МОН України від 26.02.2020 №293. URL: https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-planu-zahodiv-spryamovanih-na-zapobigannya-ta-protidiyu-bulingu-ckuvannyu-v-zakladah-osviti (дата звернення: 20.11.2026)
5. Деякі питання освітнього омбудсмена: Постанова КМУ від 06.06.2018 №491. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/491-2018-п#Text
6. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, затверджена Наказом МВС України від 19.12.2017№1044 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text (дата звернення: 20.11.2026)
7. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text (дата звернення: 20.11.2026)
8. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 груд. 2016 р. № 988-р. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/249613934 (дата звернення: 25.04.2026).
9. Про внесення змін до Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : постанова Кабінету Міністрів України від 27 груд. 2019 р. № 1133. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/1343-2025-%D0%BF (дата звернення: 20.11.2026).
10. Про освіту : Закон України від 05 верес. 2017 р. № 2145-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text (дата звернення: 22.04.2026).
11. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16 січ. 2020 р. № 463-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text (дата звернення: 18.06.2026).

©Бровдій А.М., 2026

12. Про професійну освіту : Закон України від 21 серп. 2025 р. № 4574-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-20#Text (дата звернення: 20.11.2026)

13. Професійний стандарт «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства економіки України від 17 верес. 2021 р. № 568-21. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2021/09/22/Nakaz-568-zatverdzh.standartu.keriv.22.09.pdf (дата звернення: 20.11.2026).

2. Основна література

1. Впровадження моделі «Школа вільна від насильства» в закладах освіти / Андрєєнкова В. Л., Бондар В. І., Войцях Т. В. та ін. – лКиїв, 2023. - 160 с. URL: https://la-strada.org.ua/wp-content/uploads/2024/01/vprovad-modeli-schkola-vilna.pdf (дата звернення: 20.11.2026)

2. Діяльність інспекторів служби освітньої безпеки щодо попередження та реагування на випадки булінгу в закладах загальної середньої освіти: наук.-метод. рек. / [Н. В. Ситник, К. Л. Бугайчук, О. В. Федосова, К. О. Чишко]; Нац. поліція України, Управління організації служби освіт. безпеки, Харків. нац. ун-т внутр. справ, НДЛ з пробл. прав. забезпечення діяльності поліції та протидії злочинності. – Харків, 2024. – 73 с. URL: https://dspace.univd.edu.ua/entities/publication/29f6f28f-d6de-4166-a6a4-739a7cfb5706 (дата звернення: 20.11.2026)

3. Булінг: реалії та шляхи подолання: бібліогр. покажч. (2005–2022 рр.) / уклад.: В. П. Балюк, Н. Н. Кузьміна, С. В. Спірякова (відп. за вип.), О. В. Токміленко ; Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Бібліотека імені М. А. Жовтобрюха. 2-ге вид., переробл. і допов. Полтава, 2022. 28 с. URL: https://dspace.pnpu.edu.ua/items/13fe0984-c756-4d1e-afbf-26f8ae66efa2 (дата звернення: 20.11.2026)

4. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Методичний посібник. / Андрєєнкова В.Л., Мельничук В.О., Калашник О.А. – К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. – 132 с. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/protidia-bulingu/2019-11-25-protydiy-bullingy.pdf (дата звернення: 20.11.2026)

5. Міністерство освіти і науки України. Матеріали щодо запобігання та протидії булінгу. URL: https://mon.gov.ua/ (дата звернення: 20.11.2026)

6. Освітній омбудсмен України. Матеріали щодо захисту прав учасників освітнього процесу. URL: https://eo.gov.ua/ (дата звернення: 20.11.2026)

Примітка. *Посилання на автора програми є обов'язковим згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права».*

©Бровдій А.М., 2026